

Jak zachránit manželství

Petr Šmolka

psychologie pro každého

**TYPICKÉ VZTAHOVÉ PROBLÉMY
JAK NA NEVĚRU
ROLE DĚTÍ V MANŽELSTVÍ
HARMONIZACE VZTAHU**

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umisťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

PhDr. Petr Šmolka

JAK ZACHRÁNIT MANŽELSTVÍ

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
tel.: +420 220 386 401, fax: +420 220 386 400
www.grada.cz
jako svou 3716. publikaci

Odpovědná redaktorka Bc. Maria Arnaudovová
Sazba a zlom Milan Vokál
Počet stran 224
Vydání 1., 2009

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.
Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

© Grada Publishing, a.s., 2009
Cover Photo © profimedia.cz

ISBN 978-80-247-2609-0 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-6649-2 (elektronická verze ve formátu PDF)
© Grada Publishing, a.s. 2011

OBSAH

7

ÚVODEM

11

KDYŽ JE NĚČEHO MOC, TAK JE TOHO PŘÍLIŠ

- 11 Muž, který by se rozdál
 - 16 „Pohodář“ aneb okolí šílí a on jen kvete
 - 21 Rozmařilý Harpagon
 - 27 Muž hravý aneb život s gamblerem
 - 31 Můj manžel je v lochu
-

37

ČASY SE MĚNÍ ANEB ROLE, ROLE, ROLIČKY

- 37 Ženy, které milují příliš
 - 42 Hodný syn aneb ošklivé káčátko
 - 48 Chová se ke mně jako k dítěti
 - 54 Manžel nechce, abych chodila do práce
 - 59 Já chlap v sukních aneb muž viselec
 - 65 Svět naruby aneb i ten plat mám větší
 - 69 Zasažení náhlým zbohatnutím
-

75

KDE TY LOŇSKÉ SNĚHY JSOU... NEJEN SNĚHY, LEČ I NĚHY

- 75 Můj muž si mě neustále váží (na decimálce)
- 80 Já chci zpátky svoji ženu!
- 85 Já chci zpátky svého muže!

93

NĚKDO MÁLO, NĚKDO MOC

- 93 Pořád se chce milovat
 - 98 Nemilovali jsme se tři roky
 - 103 Madonin komplex aneb muž u porodu
-

109

NEVĚRY NEJSOU JEN POVĚRY ANEB MÉ ZLATÉ PAROHY

- 109 Mám muže, co flirtuje, kde může
 - 115 Lásky hry šalivé
 - 119 Takový hezký večer aneb náhoda je blbec
 - 124 S cizí ženou v cizím pokoji
 - 128 Nerezová láska
 - 134 Zamilovala jsem se do manželova bratra
-

141

HERODES BYL SYMPATICKÝ CHLAPÍK...

- 141 Porouchané hodiny aneb nechci dítě
 - 146 Vymodlené dítě
 - 152 Kukaččí mládě aneb to dítě není naše
 - 157 Cesty a necesty, hrozí nám incesty?
 - 162 Manželka žárlí na dceru
 - 167 Malý záškodník aneb nevlastní dcera nám ničí manželství
 - 173 Prázdné hnízdo
-

179

ZÁVĚREČNÉ PELMEL

- 179 Co je v domě...
- 185 Rozděluje nás víra
- 190 Proklaté Brdy aneb dovolená spolu, nebo zvlášť
- 196 Vánoce, Vánoce přicházejí (prý šťastné a veselé)
- 202 Burziáni po česku
- 207 „Purkyňovy obrázky“
- 212 Buď já, nebo ona!

ÚVODEM

Pokud bychom se měli spoléhat na výsledky anketních šetření, hrozivá data rozvodových statistik, případně na stesky přátel, kolegů a známých, pak musíme nutně nabýt dojmu, že manželství a úplná rodina je něco jako třeba dinosaur. Je nesporné, že podobná instituce na našem území kdysi nejen existovala, ale někdy i celkem slušně prosperovala. Pak ale zřejmě přišla nějaká přírodní (možná spíš společenská) katastrofa a funkční manželství postihl neradostný osud nebohých praještěřů. Tedy potupné vyhynutí. Přesto se i dnes najdou stateční odvážlivci, kteří jako by se snažili instituci manželství vzkřísit nebo ji z nalezených pozůstatků alespoň naklonovat. Nemají to snadné, prakticky na každém kroku číhá řada predátorů, kteří je v tom lepším případě pouze ohrožují, v horším přímo likvidují. I hrdinové našich příběhů se s nimi setkali. Mnohdy měli opravdu namále, ale přesto se jim podařilo povstat, jak bájnému Fénixovi z popela. Třeba by některé jejich osudy mohly být užitečnou inspirací. Inspirací především pro ty, kdož se stále ještě nechtějí smířit s myšlenkou, že by měl nastat definitivní a nevratný konec manželství v Čechách.

Knížka, kterou jste právě otevřeli, měla docela zajímavý osud. Na počátku byla osvětlená snaha redakce časopisu *FIT pro život* poskytnout svým čtenářům a hlavně čtenářkám seriál příběhů o manželstvích, která byla vystavena svízelným a vztahově náročným situacím. Často právě takovým, v nichž se mnohá jiná manželství rozpadají. Jasným zadáním pak byla snaha ukázat, jak lze zdánlivě neřešitelná trápení zvládnout. Včetně pokusu o poskytnutí vhledu do psychologických faktorů, které se na vzniku jednotlivých typů trápení podílely. Nutno uznat, že se při výběru modelových příběhů nenechaly redaktorky zmíněného periodika příliš svazovat nějakými zavedenými klišé. Načrtly strukturu, popsaly souřadnice, v nichž je třeba se pohybovat – a bylo pak na mně pokusit se nalézt nějaký modelový příběh, vše uvést zobecňující úvahou a na závěr popsat, jakou pomoc by jeho aktéři asi dostali, pokud by ji ovšem vyhledali. Musím přiznat, že některá zadání připadala občas i mně natolik krkolomná, že bych je nejraději odmítl. Přesto jsem se nakonec pokusil se všemi nějak statečně poprat. Zpětně jsem musel uznat, jakou předvídavostí byly paní redaktorky

nadány. Tak se stalo, že třeba o případu záměny novorozenců jsem psal zhruba měsíc před tím, než k ní v jedné porodnici skutečně došlo. Přiznávám, že mne pak až mrazilo, když jsem mohl na dálku sledovat fáze, jimiž si obě rodiny byly nuceny projít. Byly tak podobné těm, které jsem již řadu týdnů předem popsal!

I když každý příběh je něčím unikátní, přesto jsem se pokusil, alespoň pro potřeby této knížky, rozčlenit je do několika skupin. První obsahuje příběhy poznamenané hlavně osobnostními charakteristikami aktérů. Od úskalí soužití s mužem, který by se rozdal, přes soužití s „pohodář“ a partnery lakotnými, až po osobnostní či sociální patologii.

V dalším oddíle naleznete příběhy těch, kdož se jen svízelně vyrovnávají s probíhajícími posuny v rozdělení rodinných rolí. Poznáme, jak i příliš lásky může škodit. Ať již půjde o lásku k partnerovi nebo o závislost na rodičích. Pokusíme se odhalit vztahové manipulace, mající navenek mnohdy zdánlivě velice ušlechtilou podobu. Nevyhnmeme se ani zmatením, která jdou na vrub archetypálním představám o rozdělení rolí muže a ženy. A na závěr si ponecháme příběh o tom, jak nás může zaskočit i náhlé zbohatnutí.

Nemůžeme se pochopitelně vyhnout ani tomu, jaký dopad mají na manželský život některé výraznější změny. Dokonce i takové, o nichž jsme se původně domnívali, že náš vztah oživí. „Já chci zpátky svoji ženu (svého muže)!“ bývá někdy nejen převládající pocit, ale často i marné volání.

Zřejmě i puritán ve slabší chvíli připustí, že k manželství jaksi patří také sex. Bylo by tedy s podivem, pokud by se neobjevil i mezi příběhy o vztahových trápeních. Ať již půjde o rozdílné představy o frekvenci sexuálního kontaktu, či o úplnou absenci manželského sexu. Zmíníme se i o módním pojmu „Madonin komplex“.

Nepochybně vděčné téma představují nevěry. Už jen nezvládnutý flirt může být nebezpečnou hrou – jak ostatně dokazují hned tři z našich příběhů. Natož pak nevěra realizovaná! Rozměřů přímo antických tragédií nabývá nevěra ve chvíli, kdy mezi aktéry (nevěrníkem, podváděným a mimomanželským partnerem) je nějaké rodinné pouto.

Že děti nejsou jen radost, nebude zřejmě pro nikoho zrovna objevnou myšlenkou. První nesnáze mohou nastat již ve chvíli, kdy nemůžeme nalézt správné „načasování“. Zatímco jeden z nás by již „hnízdit“ chtěl, druhý

ještě nikoli. Ani rámcová shoda však nemusí znamenat harmonii. Stačí, když máme tu smůlu, že se nám nedaří počít. Pravděpodobnost přitom není tak malá; s otěhotněním má dnes problém stále víc a víc dvojic. Aby těch trápení nebylo málo, tak se zas někdy jen těžko vyrovnáváme s pochybami, zda to dítě je či není naše. Ani bez podobných pochyb nemusí být vše idylické, jak ostatně dokazuje příběh ženy žárlící na vlastní dceru. O problémech s nevlastními či polovlastními dětmi raději ani nemluvě. Daná kapitola by však nebyla úplná, pokud bychom se nezmínili i o úskalích odchodu dětí z domova a dopadu na soužití ve vyprázdněném hnízdě.

Na úplný závěr jsme si pak nechali pár „bonbónků“. Ať by již mělo jít o stále častější případy manželů, kteří se potkávají nejen doma, ale i v práci. Nebo o trápení, která jsou spojena s odlišnostmi víry. Bezproblémová nebývají ani období, která by měla mít pohodu snad v „popisu práce“ – dovolené, Vánoce apod. A co teprve, pokud váš partner nalezne zálibu v Purkyňových obrázcích, což berte jako někdejší krycí název pro pornografii.

Ačkoli se zaměřujeme výhradně na trápení manželská, jsme si vědomi, jak podobná jim bývají i trápení dvojic nesezdaných. Zvláště, pokud jejich nesezdanost je tím jediným, čím se liší od dvojic v manželství žijících. Možná jsme chtěli bezděky deklarovat, že i dnes považujeme vztahy vzniklé na základě manželského slibu a smlouvy za cosi, k čemu bychom se postupně měli ve vlastním zájmu navracet.

Tedy už nezbyvá než popřát vám příjemné čtení. A spolu s vámi doufat, že se nikdy nestanete aktéry podobných příběhů.

KDYŽ JE NĚČEHO MOC, TAK JE TOHO PŘÍLIŠ

Muž, který by se rozdál • „Pohodář“ aneb okolí šílí a on jen kvete • Rozmařilý Harpagon • Muž hravý aneb život s gamblerem • Můj manžel je v lochu

MUŽ, KTERÝ BY SE ROZDAL

Před časem se mi dostala do ruky útlá knížka s názvem „Muž, který sázel stromy“. Pro někoho obdivuhodný popis osudu člověka, jenž je s to s neuvěřitelnou trpělivostí bojovat se zlovolnou přírodou, pro jiného možná jen obraz prazvláštního podivína. Nevím, proč se mi zrovna on vybavil u příběhu Alice a Karla. Možná proto, že bych si jej sám pro sebe nazval „Muž, který by se rozdál“. Také jeho počínání může v někom vyvolat tichý obdiv. Ale, ruku na srdce, která z vás by s ním chtěla a uměla žít? A dělit se o něj s tou spoustou kamarádů, aktivit a přátel? Jak říkávala jedna stará moudrá žena (a výjimečně to nebyla Babička Boženy Němcové): „Když je něčeho moc, tak je toho příliš.“ Výrok zdánlivě samozřejmý, a přesto by se snad měl do mramoru tesat.

ALICE

Rodiče si nikdo nevybírám, někdy možná naštěstí pro ně. Jinak by totiž zřejmě řadě z nich hrozila nedobrovolná bezdětnost. Předpokládám, že ani k mému otci by se děcka zrovna nehrnula. Nebyl zlý, byl jen hodně „svůj“. Později jsem mnohé pochopila, lehké jsem to s ním ale neměla nikdy. Ani já, ani můj o tři roky mladší bráška, tím méně naše mamka. Pamatuji, jak jsme se jednou jako děti směly za odměnu dívat na kreslený film, kde vystupoval Strýček Skrblík. Nezvedený čtyřletý bratříček nevěděl tehdy nic lepšího, než volat: „Hele, hele, ten je jako náš táta!“ Tatínka jeho výrok evidentně

moc nepotěšil, přesto (nebo možná právě proto) že byl vlastně velice výstižný.

Až po letech mi začaly některé souvislosti docházet. Táta se narodil těsně před válkou do velice bohaté statkářské rodiny. Ani za války se jim nevedlo nikterak zle. Po ní se jaksi automaticky předpokládalo, že tat'ka – jako nejstarší kluk v rodině – časem vše zdědí. Zřejmě by se tak i stalo, nesmělo by ale přijít „únorové vítězství pracujícího lidu“. Statku se prý nejprve ujal jakýsi dosazený správce, pak jej dědečkovi nemilosrdně zabavili. Nakonec, co by si s ním v tom vězení asi tak počal? Táta s babičkou a bratry zůstal žít v bývalém zahradním domku. Dědeček si odseděl bezmála pět let a i po jeho návratu třeli bídu s nouzí. Navíc se od nich jejich někdejší přátelé důsledně distancovali. Možná se báli, aby se do něčeho nenamočili a nedostali se tak u vrchnosti do nelibosti. Táta byl rád, že se vůbec mohl využit – na opraváře zemědělských strojů. Ženil se téměř ve čtyřiceti. Maminka byla o šestnáct let mladší, podle fotografií to musela být krásná ženská.

Nevím, zda kvůli tatínkově žárlivosti nebo jeho poúnorovým trpkým zkušenostem, faktem ale je, že naši žili vždy velice uzavřeně. Bez přátel, známých, dokonce ani my s bráškou jsme si k nám nikdy nemohli vodit žádné návštěvy. I když se nám po čase finančně docela zadařilo, táta byl vždy z těch, kdož by si nechali pro korunu koleno vrtat. Víím jen, co bylo řečí, když jsem měla jet na školu v přírodě, natož třeba na lyžařský výcvik. Jestli je to třeba a zda si něco takového vůbec můžeme dovolit. Ani se svými bratry se otec moc nestýkal. Asi proto, že se jim vedlo lépe než nám.

Určitě poslední, z čeho bych mohla našeho tátu podezírat, byla jakákoli charita. Víím, jak těžce nesl a co hádek bylo třeba jen proto, že mamka chtěla na stará kolena přilepšit rodičům. Každý se prý má starat sám o sebe, on od nikoho také nikdy nic zadarmo nedostal. Naštěstí tehdy ještě nebyly v módě žádné dobročinné sbírky. Obávám se, že by byl snad schopen, přinejmenším slovně, napadnout i ony milé děvenky vybírající tu na pomoc dětem s leukémií, tu pro jiné potřebné.

Tak trochu bezděky může táta asi i za to, že jsem si vybrala za manžela zrovna Karla. Pokud se říkává, že se něco liší jako noc a den, pak pro Karla a mého otce to platilo přinejmenším tuplem. Poznala jsem ho po povodních v roce 1997. Přijel k nám na Moravu s partou dobrovolníků pomáhat

likvidovat následky. Měl vystudovanou etnografii, jeho snem bylo cestovat a pomáhat lidem takzvaného třetího světa. Nepopírám, že právě na tohle a na zaujetí, s jakým o tom všem dokázal vyprávět, mě tehdy dostal.

Za necelý rok jsme se brali, já už čekala Káju. Určitě v tom byla i snaha dostat se konečně z domova. Tátovi sice nakonec část pozemků vrátili, ale s postupujícím věkem to s ním bylo doopravdy k nevydržení. Nastěhovala jsem se tedy ke Karlovi do Olomouce, učil tam na fakultě. Bála jsem se, že mi časem pláchne do toho jeho „třetího světa“, byl však ale natolik zodpovědný, že své plány na čas přehodnotil. Zpětně nevím, zda to vlastně bylo dobře. Těch pár výjezdů s Adrou – tu na pomoc obětem zemětřasu, tu likvidovat následky tsunami – bych mu ještě dopřála. Paradoxně o dost hůř jsem se cítila, když byl doma. Ne, opravdu mi neubližoval, byl strašně hodný a obětavý. Naneštěstí úplně ke všem. Aby mého trápení nebylo málo, tak byl navíc i velice zručný. Se vším si dokázal poradit, skoro vše opravit. Spousta přátel ho, podle mě, zneužívala. On by se ale pro každého doslova rozdal. Zpravidla v ten nejnevhodnější okamžik. Třeba, když se mi konečně podařilo zajistit hlídání pro Káju, a my dva si naplánovali hezký večer. Kino, posezení ve vinárně u svíček a pak... Žádné pak! Dříve než vůbec mohlo dojít na to kino, objevil se přítel Slávek. Prý zůstal viset s autem někde u Mohelnice, dojel autobusem, je to přece pouze pár kilometrů. Karel ho určitě rád naším autem hodí zpět. Buď se jim společně podaří závadu nalézt a opravit, nebo ho Karel alespoň odtáhne na laně do servisu. Ze všeho nejvíc jsem si přála, aby odtáhl Slávek. Bylo jasné, že z hezkého večera mi zbudou oči pro pláč a Karlovy umaštěné montérky...

Podobných příběhů bych mohla vyprávět stovky. Kdykoli jsem se snažila s Karlem promluvit a vysvětlit mu, jak se cítím, vždy mne odzbrojil jakousi bezbrannou upřímností. Od proklamací, že lidé si přece mají pomáhat, po nesmělý poukaz na to, že až budeme potřebovat my, kamarádi nám také pomohou. Upřímně řečeno, nepamatuji, že by takový stav někdy nastal, a pochybuji, že by vůbec nastat mohl. Karel si totiž strašně nerad o cokoli říká. Má pocit, že by mohl obtěžovat.

Pak se ale seběhly dvě věci, možná to byly jen poslední kapky. Obě ale dost velké. Dlouho naplánovaná první společná dovolená u moře – i s Kájou. Místo ní přišel ale zase nějaký zemětřas a Karel tam prostě musel jet! Auto potřebovat nebude, tak snad prý do toho Dubrovniku dojedu sama.

Neměla jsem odvahu; snad z nějakého masochismu jsem těch šestnáct dní strávila u našich na chatě. Slušný očištěc! Když jsem se, pochopitelně že s horou špinavého prádla, vrátila domů, měla jsem pocit, že omdlím. Pračka nikde! Místo ní Karlovo vysvětlení. Prý myslel, že si to u rodičů užiju déle a vrátím se až za týden. Jiřce z jejich katedry odešla pračka (nedovedu si představit, jak pračka může chodit!) a on jí na těch pár dní půjčil naši. Musím pochopit, že to přece s dvouletými dvojčaty bez pračky nejde. Tentokrát jsem pochopila jediné – buď se něco změní, nebo ho jednou zabiju. Asi jsem začala dost nepřičetně ječet, Karel tam stál jak solný sloup. On snad opravdu nechápal, co to do mě vjelo. Za dva dny jsem mu dala ultimátum. Buď se mnou zajde za nějakým psychologem, nebo se rozvedu. Evidentně nerad, ale přece jen zvolil první variantu.

Zatím jsme se nerozvedli, něco podstatného se dokonce změnilo; tohle povídání bych už ale nechala na Karlovi.

KAREL

Dovedu si představit, jak vám Alinka naše manželství vylíčila. Pod většinu z toho bych se i podepsal! Možná vám ale nesdělila jednu důležitou skutečnost. Pro ni možná ne (a jsem jí za to vděčný), můj život však ovlivnila víc, než by se mohlo zdát. V žilách mi totiž koluje polovina romské krve, což je zřejmě i bez jejího rozboru. Moje matka prý byla sotva šestnáctiletá, nesmírně krásná cikánka. Otec údajně neznámý, dle všeho ale úspěšný ženatý bílý muž, který si chtěl jen trochu užít. Nelze se divit, že jsem rovnou z porodnice putoval do děčáku, odkud si mne asi po půl roce odnesli moji skuteční rodiče. Nikoli pokrevní, ale skuteční! Přesto, že můj původ musel být každému zřejmý. Alespoň tak přede mnou nikdy netajili, kde jsem se v jejich rodině vlastně vzal.

Za čas si ze stejného děčáku vzali ještě holčičku, nakonec nás dětí bylo celkem pět. Naši měli obrovskou trpělivost, zvláště, když museli řešit naše časté rozmrávky. Nejen doma, ale hlavně ve škole jsem se naučil, že všechno si člověk musí zasloužit. Především škola byla pro mne po této stránce docela náročná. S předsudky učitelů jsem sice naštěstí neměl nikdy žádné větší problémy, horší to bylo se spolužáky. Tak od páté třídy až

do maturity bylo každému zřejmé, jak se mne straní. Někdy mi dali dost neomaleně najevo, že jsem prostě jiný. Tam někdy jsem se asi naučil, že i vztah si člověk musí zasloužit. Mohl jsem se přetrhnout, abych byl ostatním užitečný, abych jim dokázal s něčím pomoci. Někdo by řekl, že jsem si jejich přízeň trochu kupoval. Měl by pravdu, ale mně pocit, že někam patřím, za tu trochu sebeobětování stál. Ani nevím, zda jsem to tehdy vnímal jako sebeobětování. Dnes už si uvědomuji, jak hluboko ve mně zůstal ten pocit zakořeněný. „Aby tě měli lidi rádi, aby tě vzali mezi sebe, tak se musíš opravdu hodně snažit.“

Můj původ hrál roli i při pozdějším výběru studijního oboru. Etnografie byla logickým vyústěním. Brzy jsem se osamostatnil a donedávna žil opravdu především pro druhé. Rodiče před časem zemřeli, tak jsem se realizoval při pomoci obětem přírodních katastrof. Často jsem býval v cizině, o to víc jsem se snažil, abych si doma udržel svých pár přátel a známých. Udělal bych pro ně opravdu cokoli. Stačil mi pocit, že mezi ně patřím.

O to těžší pro mne bylo pochopit, co může Alici tolik vadit. Měl jsem ji rád, našeho Káju jsem zbožňoval, určitě jsem jim to dával najevo. Zároveň jsem měl ale strach, abych nepřišel o vše, co jsem tak pracně budoval – o přátele, o Adu (pokud nevíte, tak jde o sdružení na pomoc obětem katastrof). Vůbec mi nedošlo, že bych mohl ztratit rodinu. Se svými zkušenostmi jsem šel do manželství s představou, že je to jednou provždy a že můj syn nikdy nebude vyrůstat bez někoho z rodičů. Zpětně už vím, jak se Alice cítila a jak jsem je někdy zanedbával. Vždycky jsem si ale myslel, že je dost času a že jim pak vše vynahradím. Hodně pozdě mi došlo, proč je Alice nespokojená a proč nechce žít pořád nějaké to „pak“. Když budu upřímný, tak mi v tom „docházení všeho“ hodně pomohl pan doktor v poradně. Nementoroval, dokonce se ani nesnažil radit. Hlavně se ptal. Až zpětně mi došlo, jak návodné mohou být i úplně prosté otázky. Hodně se mnou mluvil o pocitech. Jak o mých, tak o těch, které asi prožívala Alice. I ona se pak víc otevřela. Nechci tvrdit, že bych úplně otočil, Adu jsem si nechal, jen víc vážím, zda musím být vždy u všeho. Párkrát jsem si dovolil říci „ne“ i přátelům. Kupodivu se nic nestalo, dokonce mám pocit, že se nyní častěji ozývají i jen tak, když zrovna nic nepotřebují. Alice čeká druhé dítě, má se narodit už za pár týdnů. Prý holčička. Kamarádi mi už teď nosí po těch svých růžové oblečky a šatečky...

NÁZOR ODBORNÍKA

Vlivy původních rodin a dětských zkušeností nás opravdu ovlivňují mnohem víc než by se zdálo. Je dobré o nich vědět, je užitečné se v nich orientovat. Abychom věděli, co můžeme čekat od sebe a co od partnera. Zároveň však není nutné brát je jako neměnnou danost. Člověk je nadán schopností volby, do jisté míry se může sám rozhodnout, jak moc se nechá či nenechá dětskými zkušenostmi ovlivnit. Jen mu někdy chybějí dovednosti a informace, jak toho dosáhnout a co je vlastně správné. Navíc tu zpravidla nepomohou nějaké prefabrikované rady. Do hry totiž vstupují i osobní zkušenosti a očekávání. Ke všemu jsme si příliš odvykli mluvit otevřeně o pocitech, představách a přáních. Naivně se domníváme, že se druhý dovítí. Pokud ne, tak to pak pokládáme častěji za nějaký osobnostní či vztahový defekt, než za prostý nedostatek potřebných informací. Má-li podobná dvojice to štěstí, že se včas rozhodne vyhledat vnější pomoc, může se vše poměrně rychle změnit k lepšímu. Někdy stačí, když jim někdo třetí přetlumčí jejich nevyslovená přání. V lepším případě by je měl naučit ta přání včas a dost zřetelně vyslovovat. Což byl zřejmě i případ Alice a Karla...

„POHODÁŘ“ ANEB OKOLÍ ŠÍLÍ A ON JEN KVETE

Život s pedantem, zvláště pokud je obdařen poněkud přebujelou zodpovědností, se může změnit v pravé peklo. Představa, že nás vedle něj čeká jen bezstarostné lelkování, v dobré víře, jak on vše zařídí a pohlídá, je přinejmenším stejně naivní, jako víra manželky sexuálně náruživého muže, že si vystačí sám a ji nechá na pokoji. Nedivme se tedy, pokud partnerka pedanta jen bezmocně závidí kamarádkám, jimž se podařilo klopýtnout o roztomile nezodpovědného bohéma. Bylo by docela zajímavé, kdyby si na čas mohly své partnery vyměnit. Aniž by k tomu potřebovaly nějakou televizní „reality show“. Možná by si pak více vážily toho nadělení, s nímž jsou nuceny žít. Nebo by příště hledaly raději onu „zlatou střední cestu“.

HELENA

Kdyby ještě žil můj otec, měl by ho František asi brzy na svědomí. Takhle se snad musel v hrobě nejen obracet, ale přímo rotovat. Táta byl totiž generál. Nejen hodností, ale především založením. Pravda, nástěnku jsme doma neměli, jinak ale kam se na něj Pelíškový Donutil hrabe! Máma si za ty roky možná zvykla. Sice nerada, ale zvykla. Pro nás se sestrou byl však život s ním doslova očistcem. Ne, že by nás neměl rád, bohužel asi měl. Stále totiž tvrdil, jak chce jen naše dobro. Dobro v jeho pojetí mělo ale tvar pečlivě srovnaných komínků prádla, každodenního ranního hlášení spojeného s rozdělováním úkolů a s pečlivou kontrolou plnění úkolů již dříve přidělených. Když se řeklo (tedy, když on řekl!), že večer bude v 18:30, pak prostě byla v 18:30. Jen pokud byl v opravdu dobrém rozmaru (zhruba tak jednou za pět let), byl dokonce ochoten přistoupit na jistou mírou volnosti. Pak se mohlo dávat beztestně na stůl kdykoli mezi 18:27 a 18:33. O minutu dříve či později by již ovšem zavánělo anarchií. A anarchie byla pro něj něčím, nač čekají nejen naši imperialističtí nepřátelé, ale hlavně naše nízké pudy. Přesuny na každoroční dovolené se měnily v náročná logistická cvičení. Pro udělování kázeňských trestů vytvořil tak složitý bodovací systém, že se v něm vyznal opravdu jen on sám. Každou zahálku považoval za matku hříchu, sebemenší záchvěv humoru pak za zlovolné snižování jeho autority. Kdyby chudák věděl, že si po jeho smrti vezmu Frantu, příjmením Zahálku, tak by snad raději ani nezemřel. Jen, aby mi v tom zabránil! Dokud mohl, tak pečlivě kádroval každého kluka, který se jen mihl v naší blízkosti. Pravda, prakticky každý, který k nám někdy zavítal, se naším životem skutečně jen mihl. Po první návštěvě bral nejen nohy na ramena, ale zároveň i zavděk jakoukoli holkou z normální rodiny. Třeba z takové, kde otec trpěl pouze sklonem k nadměrné konzumaci alkoholu, záchvaty nevladatelné zuřivosti a pedofilními výstřelky. Ve srovnání s tím naším se jim podobné projevy jevily jen jako neškodné vrtochy.

Snad vás příliš nepřekvapí, že přišly doby, kdy to zas pro změnu neměl táta lehké s námi. Pokud by se někdo rozhodl vysochat dílko s názvem „pubertální vzdor“, mohly jsme mu od minuty sedět modelem. Zpětně se podezírám, že i František byl tak trochu nevinnou obětí mého vzdoru, ve dvaceti už snad nikoli pubertálního. Pokud někdo tvrdí, že si dívky své

partnery vybírají podle otců, tak ten můj byl jeho dokonalým protipólem. Téměř ve třiceti to byl stále ještě kluk. Dodnes mi není jasné, jak se mu podařilo vystudovat Akademii výtvarných umění, možná jsou tam ale na podobné exoty zvyklí. Žil, či spíše noroval, v jakémsi suterénním ateliéru. Své obrazy zásadně neprodával. Když bylo nejhuř zašel na Karlův most, napatlal pár portrétů zahraničním turistům a měl zas na pár dní vystaráno. Právě tam jsme se poznali. Prováděla jsem skupinku portrétů chtivých dánských studentů. Ještě ten večer jsme se sešli U kocoura, v následujících týdnech jsem s ním poznala snad všechny malostranské putyky, záhy i tu jeho noru. Zatímco putyky jsem absolvovala celkem bez úhony, naše společné norování nezůstalo bez následků. František mne dostal tím, že projevil celkem bezstarostnou radost. „Tak se teda vezmeme, vo co gou?“ pronesl svěťácky. Prstýnky mu prý udělá kamarád šperkař, ostatní maličkosti zařídím já. Čímž mínil především obřad a bydlení. Tedy, on by klidně zůstal ve své noře, ale je ochoten následovat mne i do paneláku.

Následujících pět let jsem si připadala jak Alenka v říši divů. František na svém životě nezměnil vůbec nic. Mne a malou Terezku celkem toleroval, dokonce si myslím, že nás měl rád. Alespoň do chvíle, než jsem po něm něco chtěla. To se pak tvářil tak nešťastně, že jsem si jakékoli přání raději odpustila. Občas se doma objevil s bandou podivných kumpánů; zásadně bez předchozího varování. Musím přiznat, že jsem si mockrát vzpomněla na našeho tátu. Zdaleka mi už nepřipadal takový bubák jako kdysi. Dokonce jsem se přistihovala při představě, že by nebylo marné, pokud by mu byl František alespoň v něčem podobný. On ale na jemné náznaky nereagoval vůbec a na razantnější výzvy, ať nenechává vše jen na mně, reagoval pro změnu ústupem do předem připravených pozic (stále si držel ten svůj norovací ateliér). Po pár dnech se vždy vrátil jako by se nechumelilo, většinou s pugétem a tím svým klukovským úsměvem. Když jsem mu po pěti letech oznámila, že uvažuji o rozvodu, úsměv mu poněkud ztuhl. Prý nechápe proč. Vždyť mi neubližuje, je na mně hodný, když má peníze, tak se podělí, když nemá, tak je tu přece pořád ještě moje docela slušné dědictví. Navíc ví, že já dokážu všechno zařídit a zvládnout podstatně lépe než on. Tak mi ponechává dost volnosti a prostoru. Co by za to jiná dala!

Blahoslaveno budiž střevo! Tedy, alespoň to mé – nevidomé, zvané též appendix. Ruplo, potvora, jako na zavalanou. Prý mne zachránili doslova na poslední chvíli. Následujících šest týdnů jsem ve špitále trpěla jak zvíře. Ani ne bolestmi, ty přešly po pár dnech. Ale obavami, do čeho se vrátím. František docházel pravidelně na návštěvy i s Terkou, nějak jsem nemohla pochopit, jak je možné, že se oba tváří docela spokojeně. Tereza dokonce vždy měla obě botičky, až na jednu výjimku dokonce ze stejného páru. Návrat domů byl pro mne šok. Poklizeno, navařeno, vypráno, vyžehleno, dost dlouho jsem si myslela, že tam museli řídit nějakí skřítki, případně jiná ženská. Tereza by mi to ale asi práskla. Navíc jsem musela ještě nějakou dobu polehávat a mohla jsem Františkovo počínání sledovat „v přímém přenosu“. Nikdy bych nevěřila, že je něčeho podobného vůbec schopen. Když jsem to vyslovila, tak zas s tím klukovským úsměvem pronesl, že zatím přece nebylo třeba. Dnes už jsme spolu téměř deset let, k Tereze přibyla Anička a já si dávám pořádný pozor, aby se nevrátily doby, kdy „nebylo třeba“. Pro jistotu si občas udělám na pár dní program sama pro sebe – takový prodloužený víkend s cvičením je balzámem nejen na pro tělo, i dušička si přijde na své!

FRANTIŠEK

Když od nás odešel táta, nebylo mi ještě ani dvanáct. Máma se sesypala a o to víc se upnula jen na mne. Nikoho jiného neměla. Ani rodiče, ani přátele, ani žádné další dítě. Prakticky ze dne na den jsem byl najednou jediný „chlap“ v rodině. Dost velká kláda na dvanáctiletého kluka. Navíc, když pak máma trávila zbytek života střídavě v Bohnicích a doma. Z tátova odchodu se nikdy úplně nevzpamatovala, v den mých osmnáctin si vzala život. Táta by si mne možná vzal, nedokážu si ale představit, jak bych mohl žít s ženskou, kvůli níž od nás odešel. Protloukal jsem se tedy, jak se dalo. Táta posílal výživné, po mámě jsem měl sirotčí důchod, na akádu mne přijali. A když bylo třeba, tak jsem už tehdy chodil malovat turisty na Karlův most. Hned v prváku jsem si vzal spolužačku. Pro nás oba byl sňatek spíše prostředkem než cílem. Pro mne obranou proti samotě, pro ni únikem z domova. Její táta pil a máti mu ke stáru zdatně sekundovala. Eva (tak se

jmenovala) se nastěhovala ke mně do bytu, kde jsem po mámině smrti zůstal. Po roce jsme se rozváděli. Eva mi vyčítala, že se vedle mne nedá dýchat, že neposkytuji sebemenší prostor pro rozhodování. Určitě měla trochu pravdu. Naše společné teritorium jsem jaksi historicky považoval za své. Navíc jsem byl tak navyklý starat se sám o sebe, že jsem ji vlastně téměř na nic nepotřeboval. A to, nač bych ji potřeboval, začala zas odmítat ona. Jednou přivedla nějakého vyděšeného moulu a oznámila, že s námi bude zatím bydlet. Jen do té doby, než si najdou něco svého. Ještě ten den jsem sebral nejnnutnější a odstěhoval se do ateliéru. Eva s moulou jaksi ztratili zájem hledat si něco jiného a já po čase rezignoval. Téměř deset let jsem žil sám, musím přiznat, že se mi ten styl života docela zamlouval. Spousta kamarádů, bujaré večírky... a nějaká laskavá náruč na jednu dvě noci se vždy našla.

Pak si mne ale našla Helena. Vlastně je sporné, kdo si koho našel. Po zkušenostech s Evou jsem se jí snažil dát co nejvíc prostoru pro rozhodování. Ani jsem se nemusel moc snažit. Bylo to pohodlné a navíc jsem si myslel, že je spokojená. Občasné stesky jsem vnímal spíše jako běžný kolorit manželství. Proti scénám, které mi dělávala Eva, jsem Helenino lamentování téměř nevnímával. Tím víc mne zaskočila, když začala mluvit o rozvodu. Proč by se, proboha, rozváděla?! Nic zlého jí nedělám a dal bych ruku do ohně, že nikoho jiného nemá.

Její slepák byl pro nás asi opravdu darem. První dny jsem o ni měl děsný strach, při životě mne držela Terka a běžné domácí povinnosti. Vlastně jsem se jen vrátil do doby, kdy jsem se musel o všechno starat. Jen s tím rozdílem, že teď tu nebyla vedle mne depresivní máti, ale sluníčková Terezka. Po letech jsem našel zalíbení i ve věcech, které jsem v dospívání dělat prostě musel. Ve vaření, poklizení, voňavém žehlení, možná mne budete mít za šílence, ale já se chvílemi dokonce bál, že mi tohle všechno Helena časem zase sebere. Děsil jsem se chvíle, kdy zas bude ve své kůži. Dnes už chápu, že ta její skutečná nebyla kůží ženské, která má potřebu o všem rozhodovat, vše zvládat a ve finále být na vše sama. U mě zas snad nehrozí, že bych dosáhl „kvalit“ jejího otce. U nás se totiž může večeret klidně kdykoli mezi 18:25 a 18:35. Když stihnu navařit! Když ne, tak se prostě jí jindy...

NÁZOR ODBORNÍKA

Helenu s Františkem bych snad měl brát s sebou na přednášky jako názorné učební pomůcky. Alespoň tam, kde jsem nucen hovořit o vlivu orientačních rodin a partnerských očekávání na pozdější manželské soužití. Zvláště Helenina volba měla v sobě jistou vnitřní logiku. Despotický otec jen sotva mohl být modelem pro výběr životního partnera; zákonitě tedy hledala protipól. Našla jej v bohémsky působícím Františkovi. Přitom však i ona měla pod kůží zakořeněnou představu, že v rodině má panovat řád, nikoli anarchie. Tak se ho té vlastní snažila vtisknout, v domnění, že nic podobného od Františka čekat nemůže. Ten vcelku disciplinovaně její očekávání naplňoval. Ne proto, že by tak byl vychovaný, ne proto, že by jinak jednat nedokázal, ale proto, jak pochodil (či spíše nepochodil) s Evou. Navíc nebyl tak zaslepený, aby si na počátku nepovšiml, že Helenu jeho bohémství láká a svým způsobem jí imponuje. Oba však své představy jednak poněkud přehnali, jednak se jich až příliš rigidně drželi. Jednou již zavedené pořádky, včetně rozdělení rolí, se ale v rodině mění evolucí opravdu jen obtížně. Pak nezbyvá, než aby přišla revoluce. Někdy ji stačí spustit poradenská pomoc, jindy hrozící rozvod, případně negativní vnější vlivy (což je ohleduplnější výraz pro milence a milenky). No, a v krajním případě může posloužit i nevidomé střevo. Ale spoléhejte se na ně! Zvláště, když je slepé! Možná by bylo lépe začínat tou poradenskou pomocí, asi by vedla sice jinými cestami, ale k témuž řešení.

ROZMAŘILÝ HARPAGON

Naslouchám-li steskům některých klientů, padá na mne zvláštní nostalgie po starých zlatých časech. Zvláště pak po těch, co předcházely vynálezu vpravdě ďábelskému. Ne, nemám na mysli ani parní stroj, natož pak dynamit, ale cosi zdánlivě tak neutrálního, jako „univerzální směnnou hodnotu“. Ať už jí – blahé paměti – byly zlaté nugetky, či dnes mince a bankovky nejrozumnějších barev, tvarů, velikostí i hodnot. Jen stěží si dokážu představit, co bývalo předmětem téměř nejčastějších sporů ve společnostech, které byly založeny na naturální směně produktů a výrobků. Ačkoli asi

i tehdy se jistě našlo několik podivínských exotů s chorobnou potřebou hromadění opracovaných pazourků, jež pak používali pouze za účelem uspokojení svých mrzkých materiálních chtíčů, zatímco jejich bližní strádali akutním nedostatkem. S dnešními zkušenostmi bych si však dovolil tvrdit, že nebýt peněz, tak si je snad lidstvo stejně muselo vymyslet. O co by se bez nich spousta našich bližních doma přela, hádala a svářela? Zajímavé je, že intenzita a frekvence podobných sporů jako by byla zcela nezávislá na finanční situaci nebohých aktérů...

♀ IVANA

Když jsem si brala Vaška, dobře jsem věděla, do čeho jdu. Nebo jsem si to tehdy alespoň myslela. Po více než čtyřech letech známosti by bylo asi dost smutné, kdybych na něj neustále hleděla jako na svatý obrázek. Měl své chyby, ostatně jako každý mužský. Měla jsem ho ale ráda a věřila jsem, že to bude dobrý manžel a táta pro naše děti. Jedno se už poměrně zřetelně hlásilo v mém bříšku o svá práva. Včetně práva na život v úplně rodině; vzali bychom se však tak jako tak. Vašek byl o pár let starší, měl za sebou jedno nevydařené manželství, a mně už pomalu táhlo na třicítku. Vlastně ani ne tak pomalu. Dobře jsem věděla, že se budeme muset na pár let uskrovnit. Pro vystudovaného sociologa nebylo tehdy, v polovině osmdesátých let, moc možností uplatnění. A platy v ústavu Akademie věd byly jen jakousi symbolickou odměnou (nebo možná spíše trestem) za ochotu věnovat se základnímu výzkumu. Vašek měl navíc dvě děti z prvního manželství a já bych byla opravdu ta poslední, kdo by mu bránil přispívat na jejich potřeby. Hlavně druhý a třetí rok mé mateřské byly dost krušné. Naše příjmy stačily sotva na pokrytí opravdu nejnужnějších výdajů. O takovém luxusu, jakým byla třeba návštěva kina či divadla, jsme si tehdy mohli nechat pouze zdát. Dlouho jsme se snažili čelit všemu statečně a s humorem. Skoro s nostalgií vzpomínám, jak jsme si tehdy za korunu dvacet kupovali jeden sešit hádanek a křížovek, abychom je pak opatrně a zlehýnka řešili extra měkkou tužkou. To proto, že se dobře gumovala a že si pak i druhý z nás mohl užít křížení a luštění. Nebýt mých vrstevnic s odrůstajícími dětmi a odloženým šatstvem, prožil snad náš Adámek první